

Kontroll- og konstitusjonskomiteen på Stortinget

Deres referanse:

Vår referanse: 2021/181

Dato: 22/10/2021

Om Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) og vår rolle overfor Stortinget og kontroll- og konstitusjonskomiteen

1. Innledning

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) vil ønske medlemmene av den nye kontroll- og konstitusjonskomiteen til lykke med viktige verv den kommende stortingsperioden.

Ettersom NIM fra og med 1. oktober rapporterer til kontroll- og konstitusjonskomiteen, ønsker vi å gi den nye komiteen informasjon om vårt mandat og en oversikt over hvordan vi kan yte bistand.

2. Om NIM

NIM er et uavhengig offentlig organ som ble opprettet av Stortinget i 2015 gjennom NIM-loven. NIM har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og øvrig lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Dette gjør vi blant annet ved å overvåke og rapportere om menneskerettighetenes stilling i Norge, og gi råd til Stortinget, regjeringen og andre offentlige aktører om gjennomføringen av menneskerettighetene, jf. NIM-loven § 3. I tillegg skal NIM informere om menneskerettighetene, og være en brobygger mellom myndighetene og sivilt samfunn.

Selv om det er viktige fellestrekk mellom mandatene til NIM og Stortingets øvrige kontrollorgan, er det også vesentlige forskjeller. Der Sivilombudet, Riksrevisjonen og EOS-utvalget har i oppdrag å drive kontroll av den offentlige forvaltningen, har NIM i tillegg til en slik kontrollfunksjon et bredere mandat om å fremme og beskytte menneskerettighetene i Norge, gjennom ulike funksjoner som er listet opp i NIM-loven § 3, herunder gjennom å gi råd og veiledning til myndighetene.¹ NIM behandler ikke enkeltsaker om krenkelse av menneskerettighetene.

¹ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2015-05-22-33>

NIM-loven er basert på FNs prinsipper for organiseringen og oppgavene til nasjonale institusjoner (Paris-prinsippene), hvor det særlig legges vekt på uavhengighet fra nasjonale myndigheter og bredde i institusjonens mandat.²

3. Om NIMs rolle overfor Stortinget og kontroll- og konstitusjonskomiteen

Fra og med 1. oktober i år er alle saker og dokumenter som angår NIM blitt overført fra justiskomiteens til kontroll- og konstitusjonskomiteens ansvarsområde.³ Dette innebærer blant annet at komiteen drøfter og leverer innstilling til NIMs årsmelding til Stortinget, som oppsummerer NIMs virksomhet og utviklingen av den menneskerettslige situasjonen i Norge, jf. NIM-loven § 11. Årsmeldingen peker på sentrale utviklingstrekk og utfordringer innenfor menneskerettighetsområdet. I tillegg inneholder meldingen noen konkrete anbefalinger til Stortinget. Vi ser frem til å overlevere NIMs årsmelding for 2021 til komiteen.

Utover dette, bistår NIM gjerne komiteen og Stortinget som helhet med fagkunnskap, råd, og veiledning angående menneskerettslige problemstillinger. Dette innebærer blant annet veiledning om hvilke menneskerettslige forpliktelser norske myndigheter har, menneskerettslig rettspraksis fra norske og internasjonale domstoler og FNs traktatorganer, og NIMs vurdering av konkrete lovforslag eller andre forslag fra regjeringen. NIM kan også bistå med råd og veiledning i forbindelse med anmodningsvedtak, representantforslag, interpellasjoner og skriftlige spørsmål på Stortinget som reiser menneskerettsspørsmål. I tillegg kan NIM bidra med kunnskap og faktagrunnlag om den faktiske gjennomføringen av menneskerettighetene i Norge på ulike områder. Om ønskelig kan NIM også bistå med foredrag om ulike menneskerettsspørsmål og gjennomføringen av dem i norsk rett. NIM stiller seg også disponibel til å bistå med arbeid og utredninger knyttet til grunnlovsendringer som berører menneskerettslige forhold.

For NIM er det svært viktig med høy grad av åpenhet og gjennomsiktighet i alt vårt arbeid. Vi gir lik tilgang til rådgivning til alle Stortingsrepresentanter i full åpenhet. NIM er en politisk uavhengig aktør, og har en juridisk og faglig tilnærming til menneskerettighetene slik de fremgår av norsk og internasjonal rett. Det ligger i utgangspunktet utenfor NIMs mandat å ta stilling til ulike spørsmål om politisk hensiktsmessighet eller konkrete politiske løsninger.

² Tilgjengelig på FNs nettside her: <https://www.un.org/ruleoflaw/files/PRINCI~5.PDF>. FNs generalforsamling ga sin tilslutning til prinsippene i 1993, se resolusjon 48/134-1993. Prinsippene er også vedlagt forarbeidene til NIM-loven i Dokument 16 (2014-2015) «Rapport til Stortingets presidentskap fra arbeidsgruppen som har utarbeidet forslag til lov og instruks om nasjonal institusjon for menneskerettigheter».

³ Se Innst. 651 S (2020–2021) pkt. 3, om endringer i Stortingets forretningsorden

4. Avslutning

Vi håper komiteen vil benytte seg av NIMs menneskerettslige fagkompetanse i den kommende stortingsperioden. NIM er tilgjengelig for å bli kontaktet når som helst av kontroll- og konstitusjonskomiteen. Dersom dere ønsker å komme i kontakt med NIM, kan dere sende en e-post til vår rådgiver Eivind Digranes på eid@nhri.no.

Vi ser frem til et godt og konstruktivt samarbeid i den kommende stortingsperioden.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Adele Matheson Mestad
Direktør

Marit Berger Røsland
Styreleder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.